

Den Haag

ADVIEZEN – Adviescommissie omgevingskwaliteit en cultureel erfgoed Den Haag 1

Gemeente Den Haag, 19 februari 2025

Locatie:

Spui C01.09

Aanwezig:

Marc Reniers	Voorzitter
Alexander Pols	Lid
Annuska Pronkhorst	Lid
Berdie Olthof	Lid
Franz Ziegler	Lid
Joris Molenaar	Lid

Secretaris:

Sander van der Ven

A. HAMERSTUKKEN

De commissie is akkoord gegaan met de adviezen uit de ter plekke voorgelegde hamerstukkenlijst(en):

Hamerstukkenlijst voor vaststelling op 19 februari 2025

B. BESPREEKSTUKKEN

De commissie heeft over onderstaande plannen geadviseerd. De adviezen zijn ter plekke vastgesteld.

1 Heemraadstraat 108

20250219 B/2024-14417

Bouwen (beginselaanvraag): het gedeeltelijk slopen, veranderen en verduurzamen van de woningen Heemraadstraat 108 tot bedrijfsruimte op de begane grond, wonen op de verdiepingen en het realiseren van nieuwbouw.

Akkoord

Het beginselplan is getoetst aan de Welstandsnota.

De commissie adviseert positief over de hoofdropzet van het nieuwe hofje. Die opzet is een opschoning van de huidige, gegroeide en wat rommelige situatie. Aan de straat blijft de bestaande bebouwing behouden als de twee poten van een U. Het binnengebied wordt leeg gemaakt en achterop het perceel is vierlaagse nieuwbouw met een plat dak getekend. De U bestaat zo uit verschillende, te onderscheiden gebouwen met een eigen hoofdvorm en een eigen architectuur. Dit past goed binnen de structuur van dit deel van Scheveningen Dorp, waar zowel de binnenterreinen als het straatbeeld gekenmerkt wordt door een zeer gevarieerd ensemble.

De commissie vraagt voor de verdere uitwerking aandacht voor de volgende punten.

- De huidige bedrijfsfunctie en -sfeer wordt een combinatie van wonen en werken. Deze combinatie (en de omgeving) vraagt een stoere, niet te 'opgepoetste' uitwerking van de architectuur en van de (groene) buitenruimte;
- De schaal en de functiemening van de nieuwe hof vragen een werkelijk collectieve opzet en architectuur. De duidelijk privatiseren van de hof en/of delen van de gevel past niet;
- De bestaande en te behouden trafo in het linker gebouw, op de hoek van de straat en de hof, neemt veel ruimte in. Belangrijk is een actieve gevel aan de straat;
- De opening tussen het linker gebouw en de nieuwbouw achterop het perceel werkt goed, voor de hof en voor de structuur van het gehele binnenterrein. Voorkomen moet worden dat elementen als een fietsenberging en de balkons de opening (optisch) dichtzetten;
- De hof is open naar de straat, wat de inrichting van de hof en de oplossing van de overgang van openbare straat naar collectieve hof belangrijk maakt, zowel voor de hof als voor de inpassing in het straatbeeld.

Niet ingediend, maar getoond tijdens de bespreking van die beginselplan is een tweede fase. Een tweede U rechts van de eerste fase. De commissie adviseert nog niet over deze fase, maar geeft als aandachtspunt alvast mee de twee fasen niet te veel een geheel te maken. De schaal en de structuur van dit deel van Scheveningen Dorp vragen twee hoven met een eigen hoofdvorm en een eigen vormgeving, geen uniforme oplossingen.

2 Van Hogenhoucklaan 35

20250219 B/2024-09349

Bouwen (beginselaanvraag): het slopen van de kantine, opstallen en tennishal Van Hogenhoucklaan 35, het kappen van bomen, het bouwen van vervangende nieuwbouw en het aanleggen van een kunstgrasveld met verlichting.

Niet akkoord

Het beginselplan is getoetst aan de Welstandsnota.

De commissie ziet goede mogelijkheden de bestaande bebouwing in het midden van het sportpark te vernieuwen. Van een verzameling gebouwen aan de randen van de verschillende delen van het sportpark – rug-aan-rug – kan een centraal en alzijdig complex ontstaan.

De geschiedenis van de locatie, de geschiedenis van het sportpark en de aanwezige gebouwen zijn uniek. Zij vragen en verdienen meer aandacht in de analyse van de opgave. De uitkomsten van die analyse kunnen aanknopingspunten zijn voor een nieuwbouw die als vanzelfsprekend hecht in de omgeving.

In het beginselplan mist de commissie nog een duidelijke en goede reactie op de omgeving. Het ontwerp is nog te veel een schema van functies die in de bebouwingmogelijkheden gepast zijn. Meer lucht binnen het complex en naar de omringende functies (de velden en banen) zorgt voor een betere landing op het sportpark en in de omgeving. Voor een goede inpassing is ook de multifunctionele hal nog te weinig lichtig en onvoldoende geleed. In plaats van een groene gevel die het volume aan het zicht onttrekt, zou de hal optisch verkleind en/of geleed moeten worden en aansluiten bij de schaal van de overige bouwdelen: een ensemble van 'gelijkschalige' delen. Dakvormen kunnen hieraan bijdragen.

De commissie waardeert de aandacht voor het (compenseren van) groen. Zij suggereert minder letterlijk de bestaande soorten te volgen en vol in te zetten op contextuele beplanting met een ecologische meerwaarde.

3 Van Hogenhoucklaan 35

20250219 B/2024-09349

Cultuurhistorie: het slopen van de kantine, opstallen en tennishal Van Hogenhoucklaan 35, het kappen van bomen, het bouwen van vervangende nieuwbouw en het aanleggen van een kunstgrasveld met verlichting.

Niet akkoord

Het beginselplan is beoordeeld in het kader van de dubbelbestemming 'Waarde-Cultuurhistorie'.

De commissie ziet goede mogelijkheden de bestaande bebouwing in het midden van het sportpark te vernieuwen. Van een verzameling gebouwen aan de randen van de verschillende delen van het sportpark – rug-aan-rug – kan een centraal en alzijdig complex ontstaan.

De geschiedenis van de locatie, de geschiedenis van het sportpark en de aanwezige gebouwen zijn uniek. Zij vragen en verdienen meer aandacht in de analyse van de opgave. De uitkomsten van die analyse kunnen aanknopingspunten zijn voor een nieuwbouw die als vanzelfsprekend hecht in de omgeving.

In het beginselplan mist de commissie nog een duidelijke en goede reactie op de omgeving. Het ontwerp is nog te veel een schema van functies die in de bebouwingmogelijkheden gepast zijn. Meer lucht binnen het complex en naar de omringende functies (de velden en banen) zorgt voor een betere landing op het sportpark en in de omgeving. Voor een goede inpassing is ook de multifunctionele hal nog te weinig luchtig en onvoldoende geled. In plaats van een groene gevel die het volume aan het zicht onttrekt, zou de hal optisch verkleind en/of geled moeten worden en aansluiten bij de schaal van de overige bouwdelen: een ensemble van 'gelijkschalige' delen.

Dakvormen kunnen hieraan bijdragen.

De commissie waardeert de aandacht voor het (compenseren van) groen. Zij suggereert minder letterlijk de bestaande soorten te volgen en vol in te zetten op contextuele beplanting met een ecologische meerwaarde.

Melkwegstraat

20250219

De commissie is gevraagd te adviseren of bij de zgn. Van Klingerenvleugel sprake is van een exces, zoals omschreven in de Welstandsnota Den Haag 2017. Volgens de nota is in ieder geval sprake van een exces bij:

- een ernstige aantasting van de architectonische karakteristieken van een bouwwerk en/of zijn omgeving;
- gebruik van kwalitatief zeer laagwaardige materialen, op zichzelf of ten opzichte van een bouwwerk en/of zijn omgeving;
- gebruik van felle of sterk contrasterende kleuren die een bouwwerk en/of zijn omgeving in ernstige mate aantasten;
- ernstige verwaarlozing of beschadiging.

De Van Klingerenvleugel, ontworpen door Frank van Klingereren, is oorspronkelijk gerealiseerd op het landgoed Ockenburgh als onderdeel van de jeugdherberg aldaar. In 2010 is de vleugel gedemonteerd en is de staalconstructie, het skelet van het gebouw, opgeslagen. Recent is dit skelet opnieuw opgebouwd op de Binckhorst als onderdeel van de nieuwbouw aan de Melkwegstraat, op de kop van de bebouwing tussen de Saturnusstraat en de jachthaven. Bij de herontwikkeling is een betonreliëf van Pierre van Soest – afkomstig uit gebouw De Albatros in Amsterdam – toegevoegd.

Op 19 februari 2020 heeft de commissie het ontwerp van de nieuwbouw, inclusief hergebruik van en toevoegingen aan de Van Klingerenvleugel geaccordeerd:

[...] *Het gebouw van Van Klingereren wordt aangepast aan de nieuwe functie en aan de huidige tijd. Dit gebeurt op een subtiele manier die het concept van het gebouw behoudt en zichtbaar houdt. De incorporatie van een gevelkunstwerk van Pierre van Soest is een mooie toevoeging.*

Voor het interieur van de begane grond, in het bijzonder de vloer en het plafond, pleit de commissie voor een ontwerp in de geest van Van Klingereren, dat wil zeggen een zekere overloop van buiten naar binnen en het in het zicht laten van de constructie.

De onderdelen die de commissie nu beoordeelt, waren geen onderdeel van het geaccordeerde ontwerp. Deze onderdelen zijn het beplakken van een deel van het glas van de begane grond en aan het interieur van de begane grond toegevoegde wanden.

Met het beplakken van een deel van het glas van de begane grond verliest het gebouw de kenmerkende transparantie, het zicht door het gebouw heen. Het beplakken van het glas leidt tot een gesloten gevel die op zichzelf en in relatie tot het gebouwoontwerp en het transformatieontwerp laagwaardig is. Dit gebouw verdraagt geen gesloten gevels.

Ook krijgt het gebouw een achterkant, terwijl het is ontworpen als vrijstaand en alzijdig onderdeel van het (nieuwbouw)ensemble. Dit blokkeert de (optische) doorwaadbaarheid van het ensemble, een belangrijk en essentieel stedenbouwkundig aspect van de nieuwbouw.

Daarnaast ontkent de dichte gevel het oorspronkelijke concept van de begane grond: een open, pleinachtige ruimte met rondom een relatie met de omgeving. De Van Klingerenvleugel is geen beschermd monument, maar heeft een grote culturele waarde. Die waarde gaat verder dan de cultuurhistorische: de lokale, maatschappelijke en architectonische waarden van het gebouw. Ook voor de transformatie van de Binckhorst van industrie naar woon-/werkgebied heeft de Van Klingerenvleugel als nieuw stedelijk interieur aan de haven grote betekenis.

Het effect van de (voorzet)wanden op korte afstand van de glazen puien is hetzelfde. Zij blokkeren de transparantie.

Het gebouwconcept vraagt en verdraagt als meubels ontworpen interieurelementen die het pleinkarakter van de begane grond, de overloop van buiten naar binnen en de constructie van het gebouw herkenbaar houden. Zo een interieurelement is het betonreliëf van Pierre van Soest, dat deels binnen en deels buiten de glaspuien het zicht door het gebouw heen begeleidt en versterkt. Die functie wordt door de toegevoegde wanden tenietgedaan en het kunstwerk wordt geschaad door het optisch knippen in delen.

De commissie concludeert dat de gerealiseerde beplakking en de toegevoegde wanden een ernstige aantasting van de architectonische karakteristieken van het gebouw, van het nieuwbouwenensemble en van de omgeving zijn. Deze onderdelen zijn een ernstige aantasting van de ruimtelijke en architectonische kwaliteit van dit deel van de stad. De commissie beoordeelt de ingrepen als een excès.

Marc Reniers

Voorzitter Adviescommissie omgevingskwaliteit en cultureel erfgoed Den Haag